

## Juni-juli 1841

### FAKTA

Dato:  
Juni-juli 1841

Sidetal:  
135, 136, 137, 138, 139

Dagbogens placering:  
Thorvaldsens Museums arkiv,  
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsmand/nøgleperson:  
Christine Stampe

Generelle kommentarer:  
Dette dokument er en del af det  
originale manuskript til Christine  
Stampes erindringer om Thorvaldsen.  
Afskriften af hele manuskriptet  
omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr.  
25.

OBS Dokumentet er også udgivet i  
Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her  
findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-  
udgivelse i artiklen Manuskriptet til  
Christine Stampes erindringer om  
Thorvaldsen.

Omtalte personer:  
Jakob Kraetzer  
Ludwig Christian Christoph von  
Lichtenberg  
Elise Stampe  
Bertel Thorvaldsen

### RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 25. del af i alt 60.

### TRANSSKRIFTION

- 135 -

vi reiste Næste Dag til Mayenz<sup>1</sup>, hvor en ganske Anden Aand herskede, en[d] i Handelstaden[.] en Hr: von Kretzer<sup>2</sup> havde der bestilt en Leilighed for os, som var alt hvad man kunde tænke sig brillant, laae lige ved Rihnen, og hvor vi vare meget bequemt, og især da jeg var blevet beroeliget angaaende hvad vi her skulde betale, thi de fløiels Betræk[,] de store tændte Lysekroner osv, vi[d]ste jeg nok, vilde blive os beregnet, hvorfor jeg først her (: lige som paa andre stæder :) først gjorde min Acort, og da jeg frabad mig Lysekronerne tændte Sagde Værten, jeg maatte unskyldte det var paa Huusets Honeure<sup>3</sup> Vegne det kom ikke i Regningen men om lidt kom Presidenten osv for at complimentere Conf[e]ren[t]sraade[n]<sup>4</sup>, og saa maatte alt være paa det brillanteste, e. x. t. Nu kom virkelig disse Herrer, og Hr: von Lichtenberg<sup>5</sup>, som var en uhyre livlig og Snaksom Mand, gik strax paa Acort med os, om Tiden vi maatte Blive her, vi havde bestemt en Dag Over, men vi maatte nu bestemme 4 Dage

- 136 -

og der efter blev Tiderne indeelt, og hver dag var bestemt, til hint eller dette, medens vi endnu vare samlede om Aftenen<sup>6</sup> med disse Herrer, blev der bragt Thorv: et Fackeltog<sup>7</sup>, og Musik, x<sup>8</sup> x Det var et deiligt Syn som vi slog Øinene op Næste Morgen<sup>9</sup> at, have først det deiligste Veir af Værden, og saa at see alt hvad der laae paa Rihnen saa langt man kunde see af Skibe at flage og næsten alle Huuse heele Gaden Ned, havde og Flage, og alt hvad der paserede Saluterede, og det varede ved, saa længe vi vare i Mainz, og der gik dampskibe uophørlig forbie[.] Næste morgen<sup>10</sup> kom Hr: von #<sup>11</sup> Kretzer's 2 Equipager for Døren (samme 2 Vogne stod heele Tiden til vores disposition medens vi vare i Maynz :) og de vare bestandig i Bevægelse og Afhentede os til den store Gutenbergs Plads for at see Gutenbergs Statyen<sup>12</sup> og Domen<sup>13</sup>, her var heele Byen forsamlet og nogle Skoler osv som sang<sup>14</sup> osv. ✕ i Mayens, var der ikke et Barn So[m] jo vi[d]ste hvem Thorvaldsen var, og i Skoelen lærte de ham at kiende i deres Fædrelands Historie, Elisa<sup>15</sup> havde morskab af en Gamel Kone som meget ivrig stødte hende til siden for at see Thorvaldsen sigende: ["ich wil doch auch sehen, ob ich ihn anrühren kann; haben Sie ihn Gesehen[,"] og da saa Elisa fortalt hende at hun var reist med ham, slog Konen Hænderne Sammen af forbauselse, og saa med Respekt paa Elisa. ✕ #<sup>16</sup> Samme Hr von Kre[t]zer var en mand paa 70<sup>17</sup> men saae meget yngre ud, og meget Galant, han gjorde lidt Cuur til M<sup>elle</sup> Bourgeaud<sup>18</sup>, som vi mødte i Mayens, og det var ret interessant at høre ham fortælle om

franskmændenes tid i Mayens<sup>19</sup> ☒ han var Rig, og smuk men især noget Gentelmannlike i sine Maneerer og skjønt man i Byen sagde han var girrig, saa havde vi kuns leilighed til at beundre hans Schenerøsitet[,] Giæstfrihed, og Opmærksomhed ☒ Samme Midag vare vi inviterede hos Hr von Lichtenberg<sup>20</sup>, som havde en meget vakker Kone<sup>21</sup>, Sælskabet var ikke stor, og ved Skaalen han udbragte sagde han simpelt væk, at han ingen Tale holdt, fordie denne Dag skulde være en hvile Dag for Thorvaldsen, efter Reisens besværligheder, og efter alle de Taler han havde været nød til at høre paa Reisen osv, og at han som Vært udbad sig at man vilde skaane Thorvaldsen, der vare nemlig 2 Personer

- 137 -

ved Bordet (: som man siden sagde mig) havde alt fat i Papirerne, som laae i Lommen, og som brændte af Begierlighed efter at oplæse deres Compliment, de følte sig nu desapointeret, og Lichtenberg smiilte saa smørret, over at have spildt dem det Puds<sup>22</sup>, ☒ Om Aften<sup>23</sup> blev givet en Forestilling i Theatret expree (: da Theatret ellers var lukket :) af nogle Atlehter o.s.v.

Næste Dag<sup>24</sup> med Hr: von Kretzer til Viesbaden og Om Midagen gav Byen<sup>25</sup> en stor Diner, Der blev Thor Diplomet som Over borger overrakt<sup>26</sup> osv osv og om Aftenen vare der over 10,000 Mennesker samlede paa Pladsen<sup>27</sup>[.] vi bleve bragte paa en Balkong paa Theatret for at see oplysningen af Statyen og heele Pladsen med Bluus og fakkler og Musik, og 2 Sange; og alt muligt; det var meget smukt, og man kunde ikke vise meere Interesse for Thorv: en[d] man ved hver leilighed gjorde, ja selv blandt de simple folk vi[d]ste bestemt, bedre besked om hvem Thorvaldsen var, i Maynz en[d] selv i Kiøbenhavn. ☒

Den 4de Dag<sup>28</sup> vare vi inviterede af Dampskib Agenten, Doctor Sträcker<sup>29</sup> paa Skibet Gutenberg, til at gjøre en Tuur paa Rihnen, N 2 Alle samme endnu inviteret en heel deel blandt andet Hr von Lichtenberg[.] Kl: 6 infandt heele Sælskabet sig ved Skibet, hvor man blev modtaget med 27 Kanonskud, og fuld Musik, samme Musik fulgte med paa Skibet; Tænk vores forbauselse, da een af Børnene kommer og siger: [“]Nissen er med,[”] og jeg seer Hr. Schram<sup>30</sup> forhen omtalte Maler, vi havde nemlig givet ham Navn af Nissen efter Historien om Konen som fløttede<sup>31</sup> fordie Nissen plagede hende, og da hun tilsist kiørte med skramleriet, paa engang Nissen stak hovedet op af en gammel kjerne, sigende: [“]vi fløtter I dag[”] ☒ Gud ved

- 138 -

hvad Ansicht<sup>32</sup> jeg har gjort ad ham, men det var dog uforføden thi vi bleve ikke meere belemrede, dagen tilfor havde han dog, hemmelig faaet Thor til at gaee op til sig paa et Værelse i Hotellet, men fik ikke stor Roe thi der var altid nogen som kom og besøgte Thorv: og jeg sendte da uden videre Bud efter ham, thi Thorvaldsen var og ikke kommet paa denne Reise for at sitte Model Gienem heele Tyskland: x<sup>33</sup> x Da vi naaede Rom

havde man gjort 17 Portraiter<sup>34</sup> af Ham meer eller mindre gode, x trods det at jeg stred for ham paa det tapperste x thi Thorv: selv var for god at sige Nei, skønt det kiedte ham gruelig[.] Tuuren paa Rihnen gik meget fornøielig og hver lille Bye vi kom forbie Saluterede, da og Skibet returnerede Saluten og nu kom Byefogden ombord for at komplimentere Thorvaldsen, og fulgte med til Næste lille Bye, hvor den næste Øvrighed, kom paae, og gik da videre med; det var en kanoneren, og Musiseren og en Syperb Diner hvor det gik Muntert til lige som over alt hvor Hr von Lichtenberg var nærværende og Schampagnen sparedes ikke[.] vi gik til St Goar<sup>35</sup> og saa bleve vi om Aftenen sat i Land ved en Løstskov hvor heele Byen Mayens vare samlede, og der var dands, og Musik og Munterhed. x

(: Dampskibs Præsidenten dr: Strækker forærede mig en lille Statye af Gutenberg til Erindring om denne Tuur :) Saa vilde vi lidt tilig til hvile, men de 2 Herrer, som vare kommet om deres fornøielse, ved Presidentens Bord, var nok ogsaa blevet forhindret ved den store Diner, som Byen gav [i] det minste ømtede<sup>36</sup> man derom[.] nu vilde De dog have en Smæk for deres Skilling og bad os meget om at Souperere med[.] der blev nu 1 og 2 og 3 taler holdte dog den ulykkelige Hr: von Petschaft<sup>37</sup>, som alt havde reist sig, og rømmet sig, blev atter,

- 139 -

Forhindret, Hr: von Krätzer, som var bange for meer Tale, han var selv af faae Ord, eller og maaskee af Malise<sup>38</sup>, reiser sig op og Thorv: og jeg som ogsaa vare trette snappede gesvindt Leiligheden og bad Godnatt, Taleren stod som som forstenet, og, maatte nu nøies med paa en forblommet, beskeden Maade at lade mig Ahne, at han ogsaa kunde tale, dette skedte nu tette a tette<sup>39</sup> da vi kørte hjem hvor jeg var saa lykkelig at skulle sitte i hans Vogn hos ham; Thor og Stampe fulgte med Hr: von Krätzer. x Da vi forlode Mayen's<sup>40</sup> fulgte Lichtenberg<sup>41</sup> til hest et stykke vei og tog en kierlig Afsked fra Thorv:

---

<sup>1</sup> 29.6.1841 rejste selskabet fra Frankfurt am Main til Mainz.

<sup>2</sup> Dvs. den tyske storkøbmand Jakob Kraetzer.

<sup>3</sup> Dvs. æresbevisning, hædersbevisning, jf. honnør i Ordbog over det danske Sprog.

<sup>4</sup> Dvs. Thorvaldsen, som 10.9.1838 blev indehaver af netop denne titel.

<sup>5</sup> Dvs. den tyske præsident for provinsen Rheinhessen Ludwig Christian Christoph von Lichtenberg.

<sup>6</sup> Dvs. om aftenen 29.6.1841.

<sup>7</sup> Se evt. emneordet om Fakkeltog.

<sup>8</sup> Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage, skrevet i venstre margen på den anden led: "x Det var et deiligt Syn som vi slog Øinene op Næste Morgen at, have ført det deiligste Veir af Værden[...]og det varede ved, saa længe vi vare i Mainz, og der gik dampskibe uophørlig forbie."

<sup>9</sup> Dvs. 30.6.1841.

- <sup>10</sup> Stampe er ikke helt præcis med tidsangivelserne, da der her er tale om samme morgen, dvs. stadig 30.6.1841.
- <sup>11</sup> Firkant. Dvs. indvisningstegn. Tegnets modsvar i venstre margen på p. 137 bør dog indsættes andetsteds på p. 136.
- <sup>12</sup> 30.6.1841 beså Thorvaldsen og familien Stampe Gutenberg-monumentet, jf. A114, A115, A116 og blev hyldet af folkemasserne.
- <sup>13</sup> Dvs. den berømte Sankt Martins-domkirke i Mainz – Mainzer Dom.
- <sup>14</sup> Dvs. sang af 30.6.1841.
- <sup>15</sup> Dvs. Elise Stampe.
- <sup>16</sup> Firkant. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage skrevet i venstre margen på den anden led p. 137: “# Samme Hr von Kre[t]zer var en mand paa 70 men saae meget yngre ud, og meget Galant, han gjorde lidt Cuur til Melle Bourgeaud, som vi mødte i Mayens, og det var ret interessant at høre ham fortælle om franskmændenes tid i Mayens ■ han var Rig, og smuk men især noget Gentelmannlike i sine Maneerer og skjønt man i Byen sagde han var girrig, saa havde vi kuns leilighed til at beundre hans Schenerøsitet[,] Giæstfrihed, og Opmærksomhed.”
- <sup>17</sup> Kraetzer var født 1773 og var altså 67-68 år i 1841.
- <sup>18</sup> Denne mademoiselle Bourgeaud er p.t. uidentificeret.
- <sup>19</sup> Her henvises antagelig til Napoleon 1.s og den franske hærs ankomst til Mainz 18.4.1831.
- <sup>20</sup> Dvs. den tyske præsident for provinsen Rhein Hessen Ludwig Christian Christoph von Lichtenberg.
- <sup>21</sup> Dvs. Freiin Johanna von Lichtenberg (1789-1851).
- <sup>22</sup> Dvs. en list, en gavetyvestreg, et skælmestykke, jf. betydning 2 af puds i Ordbog over det danske Sprog.
- <sup>23</sup> Her forveksler Stampe igen datoerne. Festforestilling på Stadttheater i Mainz fandt sted 1.7.1841 og ikke 30.6.1841, som det kunne se ud til ud fra Stampes tekst. At hun refererer til begivenheden dagen efter, fremgår af hendes omtale af atleterne i det følgende. Det drejede sig om en p.t. ikke nærmere kendt Louis Keller, der på teaterplakaten beskrives som model fra kunstakademierne i Düsseldorf og München, og som udførte “Antike Stellungen, verbunden mit athletischen Produktionen”.
- <sup>24</sup> Dvs. 1.7.1841, hvor selskabet foretog en kort udflugt til Wiesbaden om formiddagen, som det fremgår. Byen ligger lige over for Mainz på Rhinens modsatte bred.
- <sup>25</sup> Dvs. Mainz, som hylkede Thorvaldsen (igen) 1.7.1841.
- <sup>26</sup> Thorvaldsen var allerede 18.3.1835 blevet udnævnt til æresborger i byen Mainz, men han modtog først diplomaten, N35, ved denne lejlighed, som det fremgår.
- <sup>27</sup> Dvs. Gutenbergplatz i Mainz, hvor både stadsteatret og Gutenberg-monumentet befinder sig.
- <sup>28</sup> 2.7.1841 tog Thorvaldsen og det øvrige rejseselskab på dampskibstur op ad Rhinen fra Mainz til St. Goar ved Lorelei-klippen. Retur samme dag.
- <sup>29</sup> Dvs. den tyske jurist og dampskibsagent Georg Christian Strecker (1800-1874).
- <sup>30</sup> Dvs. den tyske maler Johann Heinrich Schramm (1810-1865).
- <sup>31</sup> I Evald Tang Kristensen (ed.): Danske sagn: som de har lydt i folkemunde, Bind II, Aarhus (1893), p. 100-101 kan man læse vandresagnet om nissen og dens evindelige drillerier, som fik gårdbøen og hans kone til at forlade deres gård.
- <sup>32</sup> Dvs. ansigt.
- <sup>33</sup> Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende periode skrevet i venstre margen på den anden led: “x Da vi naaede Rom havde man gjort 17 Portraiter af Ham meer eller mindre gode, ■ trods det at jeg stred for ham paa det tapperste ■ thi Thorv: selv var for god at sige Nei, skønt det kiedte ham gruelig[.]”
- <sup>34</sup> Thorvaldsen var før fotografiets udbredelse antagelig den mest portrætterede dansker overhovedet. Frekvensen var særlig høj på turen gennem Tyskland, men der findes utallige fremstillinger af billedhuggeren. Se Portrætter af Thorvaldsen.
- <sup>35</sup> Dvs. den lille by St. Goar ved den berømte Lorelei-klippe.
- <sup>36</sup> Dvs. som udtryk for, at en ytring, meddelelse fremføres på en antydende, henkastet, skødesløs, uforpligtende eller fordækt måde, jf. ymte i Ordbog over det danske Sprog.
- <sup>37</sup> Denne von Petschaft er p.t. uidentificeret.

# KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

<sup>38</sup> Dvs. drilagtighed, jf. malice i Ordbog over det danske Sprog.

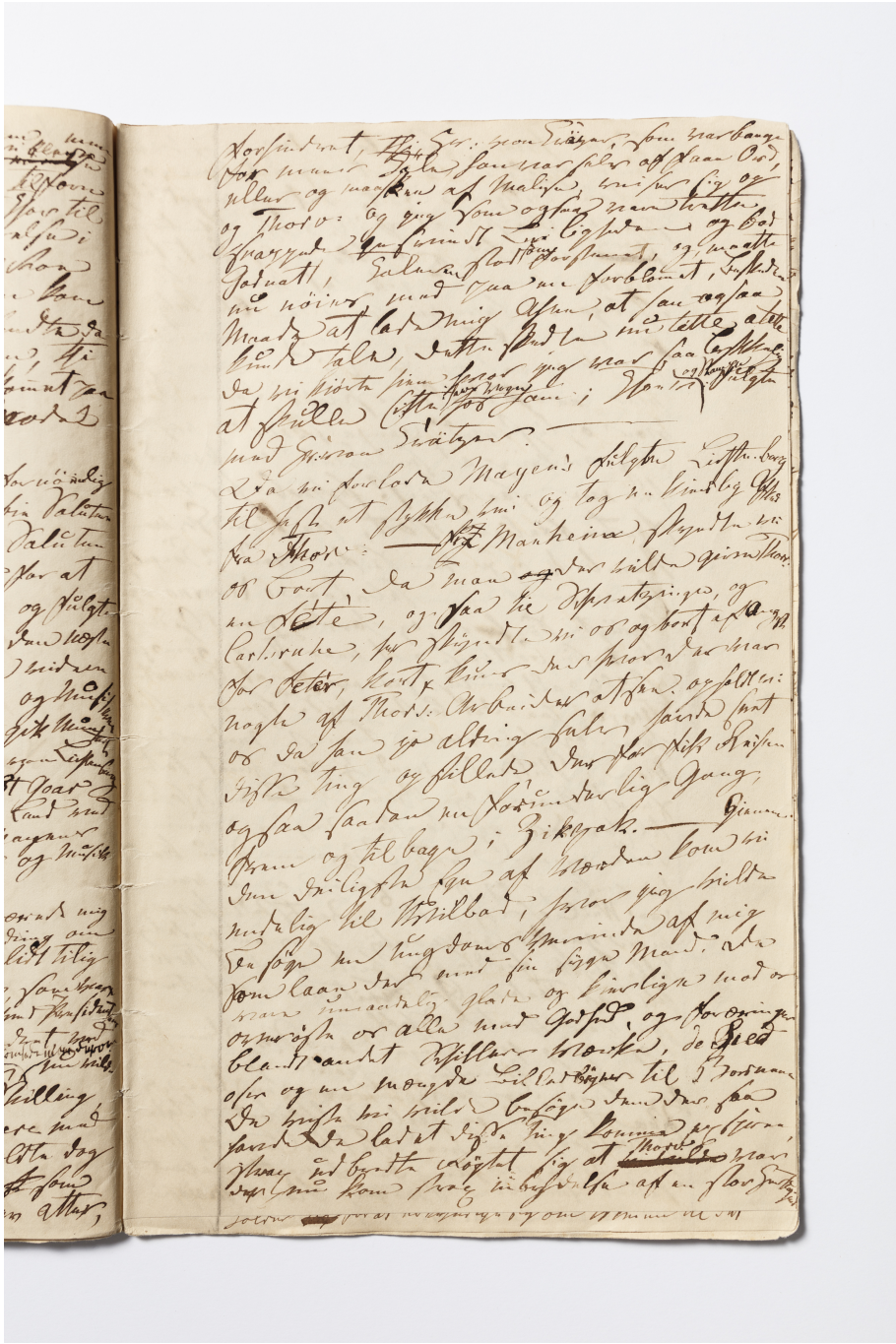
<sup>39</sup> Dvs. møde, samvær under fire øjne, jf. tête-à-tête i Ordbog over det danske Sprog.

<sup>40</sup> 3.7.-6.7.1841 rejste rejseselskabet fra Mainz over Mannheim og Karlsruhe til Stuttgart.

<sup>41</sup> Dvs. den tyske præsident for provinsen Rheinhessen Ludwig Christian Christoph von Lichtenberg.

KILDER TIL  
DANSK  
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET



KILDER TIL  
DANSK  
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET



KILDER TIL  
DANSK  
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET







